

TENDINȚE MODERNE ÎN DIDACTICA LIMBII ROMÂNE ÎN CONTEXT MULTICULTURAL

MODERN TRENDS IN THE ROMANIAN LANGUAGE TEACHING PROCESS IN A MULTICULTURAL ENVIRONMENT

*Ana COZARI, dr., conf. univ.,
Universitatea Tehnică a Moldovei*

*Ana COZARI, PhD, assoc. professor,
Technical University of Moldova,
ORCID: 0009-0002-7080-2319
ana.cozari@lm.utm.md*

CZU: 37.01:811.135.1

DOI: 10.46727/c.emc-2023.p106-109

Abstract: *The paper “Modern trends in the Romanian language teaching process in a multicultural environment” aims to review some aspects of the Romanian language teaching in a multicultural context through modern trends. Teaching-learning-evaluating the Romanian language from the perspective of multicultural education, aiming at promoting, accepting, and maintaining cultural diversity, developing the identity belonging to various cultural groups, also requires an interdisciplinary approach to the teaching process, representing modern trends in organizing and modifying content and learning with implications for curriculum design activities, thus providing a unified view of the studied processes.*

Keywords: *multicultural context, intercultural communication, modern trends, Romanian language teaching, interdisciplinary approach.*

Predarea-învățarea-evaluarea limbii române în învățământul universitar reflectă aspecte ale didacticii generale. De aceea considerăm relevante sugestiile cu referire la organizarea și coordonarea acestui proces ținând cont și de latura multiculturală, promovând, acceptând și menținând diversitatea culturală, dezvoltarea identității care este specifică diverselor grupuri culturale.

Predarea-învățarea-evaluarea limbii române în context multicultural tinde spre acomodarea grupurilor etnoculturale existente în interiorul societății, bazându-se pe diversitate, diferență și unitate, întrucât multiculturalitatea vizează culturile tuturor popoarelor care o formează. Recurgând la achizițiile teoretice și experimentale ale pedagogiei și psihologiei, didactica limbii române în context multicultural realizează o legătură indisolubilă cu cunoștințele psihopedagogice. Educația multiculturală și cea interculturală se reflectă, în măsura posibilităților și circumstanțelor timpului, și asupra componentelor esențiale ale procesului de învățământ, printre care pot fi listate următoarele [5, p.19]:

- principiile generale ale procesului de învățământ;
- finalitățile predării obiectului de învățământ (în cazul dat: limba română);
- conținutul activității de predare-învățare, incluzând și documentele respective de proiectare a procesului didactic;
- metode, procedee de predare-învățare, mijloace de învățământ;
- metode de evaluare a rezultatelor școlare;
- formele de organizare a procesului de studii (cursul, seminarul, lecția practică);
- formele de organizare a activității studenților (frontală, pe grupe, individuală);
- relații interumane: profesor-student, student-student.

În contextul globalizării, a unei lumi în permanentă mișcare, schimbare, în care atenția se focusează pe multiculturalitate și interculturalitate, tot mai evidente devin tendințele integrative ale didacticii limbii române, făcându-se simțită nevoia de a crea abordări instructive flexibile, cu capacitate creativă, care să fie apte de a soluționa varia probleme ce pot să apară în procesul educațional contemporan, fiind generate de mediul multicultural. Respectiv, educația nu se concentrează pe monoculturalism, instituției de învățământ revenindu-i menirea promovării principiilor educației multi-și interculturale, mai întâi de toate, prin scoaterea în evidență și cultivarea diferențelor culturale din diverse perspective. Conținutul procesului de predare-învățare trebuie să tindă spre reflectarea tematicilor, subiectelor care să asigure crearea diferitor realități educaționale prin formarea codurilor relaționare ce ghidează spre o activitate interpretativă și creativă.

Cadrul didactic va orienta activitatea studentului spre explorarea limitelor imaginilor formative, completându-le și, în așa mod, fiind amplificate posibilitățile de aplicare în practică a lor. Astfel, în gândirea studentului, datorită subiectelor abordate corect prin prisma multiculturalității, ar trebui să aibă loc o deschidere spre ceea ce există la moment, ce este relevant, ce necesită a fi efectuat, stimulând totodată și dorința de avansare, schimbare, transformare, formare, dezvoltare spre ceva mai bun, grație cunoștințelor, capacităților și abilităților investite în activitatea dată. Un rol important în acest proces de schimbare a mentalității, dar și a viziunii studentului în ceea ce privește aspectul multicultural beneînțeles că îi revine atât comunicării verbale, cât și celei nonverbale și paraverbale, întrucât se referă la o anume competență a relaționării sociale ce contribuie la punerea în relație a propriului sistem de valori cu un altul diferit în aspect cultural, prin decodificarea și recodificarea mesajului cultural în timpul orelor de limba română. Pentru a putea înțelege semnificația mesajului interlocutorului, diferit de cel personal, studentul trebuie să posede astfel de abilități de comunicare care să îl ajute la decodificarea și recodificarea acestui mesaj promovat într-un anumit context, fie el de ordin spațio-temporal, senzorial, relational și/sau cultural.

Așadar, ce se comunică are sens în dependență de normele comunicării interculturale deja cunoscute și respectate de studenți sau create pe parcursul schimbului de mesaje, ținându-se cont de tematica lecției și/sau context. Se va ține în vizor și încadrarea semnalelor și gesturilor verbale, nonverbale și paraverbale. Cercetătoarea Guțu susține că tot ce fac oamenii este o formă de comunicare, chiar și în cazul când nu pronunță nici un cuvânt, deoarece, în procesul comunicării, persoanele trimit în exterior mesaje și prin intermediul altor mijloace, așa ca: expresia feței, poziția corpului, proximitatea etc. [4, p.33]. Profesorul va urmări ca și gesturile, semnalele, mimica să fie încadrate corect, eficient și echilibrat în această activitate conversațională, pentru a ajuta la realizarea unei comunicări eficiente. În dependență de înțelegerea sensului comunicării, inter-relaționarea dintre studenții ce aparțin unor culturi diferite ar putea avea atât efectul deschiderii, al reciprocității, cât și al inhibiției, conservării culturale, specific blocajului comunicational. În ceea ce privește comunicarea din perspectiva situațională, savantul Mucchielli menționează că a comunica înseamnă să vorbești, să-ți modelezi intonația, comportamentul într-un anumit fel, să adopți mimica, gesturile și atitudinile corespunzătoare etc., a face totul pentru rezolvarea cât mai eficientă a unei probleme legate de un fapt de viață [6, p.197]. În timpul comunicării, vorbitorul nu urmărește doar schimbul de informații, dar, în dependență de situație, ar putea urmări impunerea, afirmarea sa în fața altei persoane sau a unui grup (prin ideile promovate, tonul vocii, timbru, expresia feței etc.), primirea unui răspuns afectiv, scăparea de plictiseală, intimidarea sau persuadarea altor persoane de a-i accepta opinia și/sau de a acționa într-un fel sau altul, la dorința vorbitorului etc. De aceea studentul trebuie învățat să poată depista și deosebi aceste necesități sufletești pur omenești, pentru o înțelegere cât mai corectă a reacțiilor interlocutorilor săi.

Cercetătorul Borțun trece în revistă unele dintre cele mai importante și des întâlnite obiective ale comunicării, printre care se enumeră și următoarele [1, p.25]:

- de a fi receptați (văzuți, auziți, citiți);
- de a fi înțeleși (decodificarea corectă a mesajului de către interlocutori);
- de a fi acceptați (să nu fie respins, negat mesajul);
- de a provoca o reacție (o modificare de percepție, de recepționare, de judecată, de interpretare, de atitudine sau de comportament etc.) etc.

Efectuând cercetări de interculturalitate, Elena Rusu menționează despre existența mai multor genuri de necesitate care apar în cadrul comunicării, așa ca [7, p.37]:

- de cunoaștere;
- de afirmare ca personalitate;
- de autoritate;
- de predominare;
- de protejare.

În teoria comunicării există mai multe definiții ale conceptului de comunicare. Printre ele se regăsește și cea a *școlii de semiotică*, care are o abordare din perspectiva culturală a comunicării [2, p.18], aceasta din urmă fiind definită ca producere și schimb de semnificații, preocupându-se, în principal, de funcția mesajului într-o cultură și de rolul diferențelor culturale în societate. Școala menționată susține ideea că, în cazul neînțelegerii în procesul comunicării, aceasta nu trebuie considerată neapărat ca un eșec, deoarece ar putea fi un rezultat al varia referințe culturale dintre cei care comunică. În acest context, prioritate se acordă producerii și schimbului de înțelesuri care sunt determinate cultural, emițătorul fiind considerat mai puțin important.

În cazul când studentul, pentru a înțelege mesajul interlocutorului, îl trece prin modelul său cultural, analizându-l, comparându-l, el, de fapt, realizează negocierea sensului comunicării, întrucât înseși necesitățile de comunicare interculturală sunt specifice, deosebindu-se de cele la care se recurge în interiorul propriei culturi, fiind impuse de diferențele dintre culturi. În cadrul orelor de limba română, studenților li se vor dezvolta abilități de analiză obiectivă a valorilor specifice altor culturi, detașându-se de opiniile, atitudinile personale subiective. Această idee a fost generată de Boas, care considera că relativismul cultural este un fapt cultural care necesită a fi analizat și interpretat nu în viziunea observatorului, dar din interiorul contextului cultural la care aparține. Așadar, cunoașterea și înțelegerea unei sau altei culturi trebuie să se realizeze din interiorul ei și nu din exterior [3, p.16].

Orice cultură posedă niște norme specifice care o deosebește de celelalte. De asemenea și ierarhia valorilor general-umane este diferită de la o cultură la alta, în dependență de prioritățile acordate unei sau altei valori promovate din interior. Tipul comunicării este generat de tipul culturii. Datorită faptului că trăim într-o lume în care mișcarea ia avânt din ce în ce mai puternic, oamenii, din diferite motive, tot mai des se deplasează, migrează dintr-un loc în altul, în interiorul culturilor încep să se producă schimbări, modificări interdependente etc.

Anume educației îi revine rolul primordial de a pregăti educabilii pentru a-și avea pozițiile sale în societatea contemporană. Educația este responsabilă de a elabora și de a oferi persoanelor instrumente de orientare care să îi ajute să își găsească propria cale. Printre teorii și practici educaționale care vizează modificări de paradigmă existențială și socială ale omului de astăzi se regăsește și educația multiculturală.

Didactica limbii române într-o societate multiculturală vizează specificul cunoștințelor din mediul academic, felul de organizare a predării conținutului, modalitățile de selectare și transmitere a acestora, ținându-se cont de varietățile culturale și revalorificarea noilor expresii culturale prin prisma educației

fundamentate pe diferență, diversitate și unitate pentru a răspunde și a face față provocărilor și cerințelor de astăzi, dar și de viitor, promovând valorile propriei culturi, dar și cultivând respectul, toleranța și solidaritatea față de culturile celorlalte popoare. Astfel educabilul va deveni capabil să contribuie eficient la dezvoltarea comunității din care face parte, construind relații sănătoase cu alte persoane, sprijinind solidaritatea, toleranța, experimentând diversitatea, căutând idei de soluționare în echipă a diverselor probleme pentru a crea împreună cu ceilalți un climat favorabil de trai.

Calitatea didacticii limbii române în context multicultural oglindește raporturile constituite atât la nivel de sistem, cât și la nivel de proces. Predarea-învățarea-evaluarea limbii române din perspectiva educației multiculturale, urmărind promovarea, acceptarea și menținerea diversității culturale, a dezvoltării identității ce aparține la varia grupuri culturale, presupune și o abordare interdisciplinară a procesului didactic, reprezentând tendințe moderne de organizare și modificare a conținuturilor și a învățării cu implicații asupra activității de proiectare a curriculumului, oferind astfel o imagine unitară asupra proceselor studiate.

Referințe Bibliografice:

1. BORTUN, D. *Comunicare și relații publice (Curs). Studii aprofundate*. București, 2001.
2. BORTUN, D. *Semiotica. Limbaj și comunicare*. București, 2001.
3. COPOSESCU, S. *Antropologie culturală*. Brașov: Universitatea „Transilvania”, 2001.
4. GUȚU, S. *Dezvoltarea competențelor comunicative ale studenților economiști din perspectiva lexicală și gramaticală. Studiu monografic*. Chișinău: ASEM, 2015. 176 p. ISBN 978-9975-75-775-1.
5. IONESCU, M., BOCOȘ, M. *Tratat de didactică modernă*. Pitești: Editura Paralela 45, 2003.
6. MUCCHIELLI, Al. *Arta de a influența*. Iași: Polirom, 2002. 208 p.
7. RUSU, E. Genuri de necesități în cadrul comunicării interculturale. În: *Diversitate culturală și dialogul intercultural în procesul de comunicare*, Chișinău: UST, 2010, p. 36-39.